

KULIK WIELKI

zagrożony

Wydano w ramach:

projektu pn. „Kulik WIELKI zagrożony. Ochrona kulika wielkiego *Numenius arquata* w Polsce”, LIFE23-NAT-PL-LIFEkulikPL 101147995, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu LIFE oraz przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

www.LIFEkulik.pl | #LIFEkulikPL

KONSORCJUM PROJEKTOWE

BENEFICJENT GŁÓWNY (KOORDYNATOR):

Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

ul. Ciepła 17, 15-471 Białystok, tel. 85 664 22 55
www.ptop.org.pl, sekretariat@ptop.org.pl

PARTNERZY:

Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”

ul. Srebrna 16/9, 00-810 Warszawa
www.bocian.org.pl, biuro@bocian.org.pl

Biebrzański Park Narodowy

Osowiec-Twierdza 8, 19-110 Goniądz, tel. 85 738 30 00
www.bbpn.gov.pl, sekretariat@biebrza.org.pl

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

ul. Henryka Sienkiewicza 3, 00-015 Warszawa, tel. 22 556 56 00
www.gov.pl/web/rdos-warszawa, sekretariat@warszawa.rdos.gov.pl

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu

ul. Kościuszki 57, 61-891 Poznań, tel. 61 639 64 00
www.gov.pl/web/rdos-poznan, sekretariat.poznan@poznan.rdos.gov.pl

Projekt i druk: Grupa RW Media sp. z o.o.

ISBN: 978-83-941123-5-6

Nakład: 3 000

Tekst: Przemysław Obłóza, Dominik Krupiński, Dominika Piotrowska, Edyta Kapowicz

Zdjęcie na okładce: Przemysław Wójcik

Autorzy zdjęć: Grzegorz Grygoruk, Przemysław Obłóza, Grzegorz Leśniewski, Andrzej Łukijańczuk, Paweł Sędrowski, Edyta Kapowicz

Projekt logo: Agnieszka Więckowska

Rysunki: Dawid Kilon

Mapy: Przemysław Obłóza

KULIK WIELKI

Numenius arquata

Kulik wielki to średniej wielkości ptak, największy przedstawiciel rodziny beka-sowatych. Jest nieco większy od wrony siwej, ale mniejszy od kruka. Ubarwienie piór jest stonowane. Wierzch ciała szaro-brązowy, kreskowany i prążkowany. W locie dobrze widoczne są biały klin na kuprze, ciemne prążki na jasnym ogonie i jednolicie ciemne końcówki skrzydeł. Spód ciała jaśniejszy, dużo bieli z brązowym plamkowaniem. Cechą charakterystyczną jest wyjątkowo długi i zakrzywiony do dołu dziób. Jego długość może wynosić nawet 16 cm. Długie są również nogi, które umożliwiają brodzenie w wodzie i błocie. Samce i samice są jednakowo ubarwione, natomiast samice są większe i mają dłuższe dzioby, co dobrze widać jeśli ptaki z pary stoją obok siebie. Samce ważą średnio nieco ponad 700 g, natomiast samice 900 g.

Kulik odzywa się bardzo charakterystycznym, nieco melancholijnym, ale przyjemnym głosem, który można opisać jako „kuuu-li”. Podczas toków samce wznoszą się wysoko, a następnie w opadającym locie ślizgowym wykonują fletowy śpiew, który początkowo jest wolny, ale później przyspiesza i przechodzi w dynamiczny i głośny trel.

fot. G. Leśniewski

BIOLOGIA LĘGOWA

fol. G. Grygoruk

Pisklęta są zagniazdownikami, co oznacza, że niedługo po wykluciu opuszczają gniazdo i są zdolne samodzielnie zdobywać pokarm. Pomimo dużej samodzielności, młode jeszcze przez długi czas potrzebują opieki. Rodzice wskazują im miejsca zasobne w pokarm, alarmują przed zbliżającym się niebezpieczeństwem i bronią przed drapieżnikami. Samice opuszczają potomstwo wcześniej, natomiast samce pozostają z młodymi do uzyskania przez nie lotności. W początkowym okresie życia kuliki są szczególnie narażone na wiele niebezpieczeństw, dlatego przeżywają tylko nieliczne.

Gniazdo to płytki dołek w ziemi, wyścielony suchymi częściami roślin, źdźbłami traw lub słomą. Umieszczone jest zwykle wśród roślinności, ale może być również zbudowane na gołej ziemi, jeśli kuliki gniazdują na gruntach ornych. Główny okres przystępowania do lęgów rozpoczyna się w połowie kwietnia i trwa do początku maja. Typowy lęg to 4 plamkowane, zielonkawe lub oliwkowe jaja, które składane są w odstępach 1-2 dni. Jaja wysiadywane są przez około 28 dni, naprzemiennie przez obojwoje rodziców.

fol. G. Grygoruk

fol. G. Leśniewski

Kulik wielki odżywia się przede wszystkim bezkręgowcami. W poszukiwaniu dżdżownic penetruje miękką i wilgotną glebę. Na powierzchni chwytają owady, zarówno larwy jak i formy dorosłe oraz pająki. Okazjonalnie łapie drobne kręgowce, żaby, jaszczurki i gryzonie. Dietę uzupełnia pokarmem roślinnym. Zbiera nasiona i małe owoce. Długim dziobem może szukać pokarmu także pod wodą, co często robi na nadmorskich zimowiskach.

SIEDLISKA

W Polsce kulik wielki występuje głównie w dolinach rzecznych, w dolinkach mniejszych cieków i w wilgotnych obniżeniach terenu. Na ogół unika bliskości lasów i terenów z dużym udziałem zadrzewień i zakrzaczeń. Zasiedla rozległe tereny otwarte, ponieważ dobra widoczność pozwala mu na szybkie wykrycie niebezpieczeństwa ze strony drapieżników. Preferuje dobrze uwilgotnione, ekstensywnie użytkowane łąki i pastwiska, ale zdarza się, że gniazduje na terenach intensywniej użytkowanych i gruntach ornych.

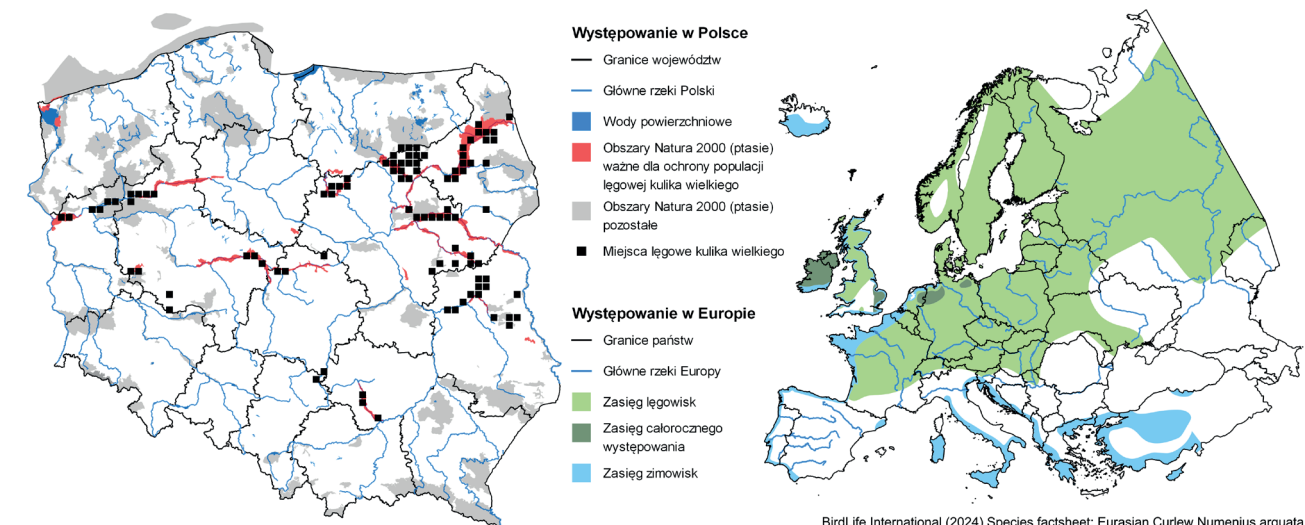
Kulik wielki, w porównaniu do innych ptaków siewkowych, ma duże wymagania przestrzenne. Jeden ptak w sezonie lęgowym może wykorzystywać ponad 100 ha żerowisk. Ważne dla niego są gleby organiczne – torfowe oraz mady rzeczne. Ekstensywne trwałe użytki zielone na tego typu glebach są zasobne w pokarm i stanowią bogatą bazę żerowiskową. Ze względu na duże wymagania siedliskowo-przestrzenne kulik wielki występuje tylko w niektórych częściach Polski. Obecnie najważniejszymi obszarami lęgowymi są doliny dużych i średnich rzek: Noteci, Warty, Neru, Bugu, Wkry, Omulwi oraz Biebrzy i jej dopływów. Niezwykle istotne są inne, również duże, tereny otwarte takie jak: Wielki Łęg Obrzański w zachodniej Polsce, Bagno Pulwy w centralnej oraz Bagno Wizna i kompleks łąk „Żelizna” we wschodniej części kraju.

fot. P. Obłoz

fot. P. Obłoz

Przed rokiem 2000 krajową populację kulika oceniano na 650-700 par lęgowych. Aktualnie szacuje się ją na jedynie około 200 par. Ze względu na ten drastyczny, wieloletni spadek liczebności, w kraju gatunek uważa się za zagrożony (Czerwona Lista Ptaków Polski 2020). Dzięki podjętym działaniom udało się zatrzymać niekorzystny trend i ustabilizować populację, jednak jej odbudowa wymaga dalszych zabiegów ochronnych.

fot. G. Leśniewski

BirdLife International (2024) Species factsheet: Eurasian Curlew Numenius arquata. Downloaded from <https://datazone.birdlife.org/species/factsheet/eurasian-curlew-numenius-arquata> on 26/11/2024.

ZAGROŻENIA

fot. G. Grygoruk

Drapieżnictwo

Najważniejszym zagrożeniem dla jaj i piskląt kulika wielkiego jest drapieżnictwo. Kulikom wielkim udaje się czasem przegonić niektóre drapieżniki i ochronić lęgi. Niestety nie mają szans, jeśli drapieżników jest więcej lub są one większe i silniejsze od kulików. Gniazda rabowane są głównie przez ssaki drapieżne (lisy, jenoty), ale również przez ptaki krukowate (kruki, wrony siwe). Pisklęta i podloty mogą również padać ofiarą ptaków drapieżnych np. myszołowów lub błotniaków. Zdarza się, że zagrożeniem są wałęsające się psy i koty. Czasami ofiarą drapieżników padają również ptaki dorosłe schwytane na gnieździe w trakcie wysiadywania.

Zdjęcie stockowe

Zabiegi agrotechniczne

Bardzo poważnym zagrożeniem dla kulików są zabiegi agrotechniczne prowadzone w okresie, gdy ptaki wysiadują jaja lub wodzą młode pisklęta (od połowy kwietnia do początków lipca). Niebezpieczeństwo dla ptaków stanowią: wysiewanie nawozów, włókovanie, wałowanie, koszenie czy też wylewanie gnojowicy. W czasie takich zabiegów gniazda kulików są nieumyślnie rozjeżdżane i niszczone. Ginią także młode, Nielotne pisklęta, którym w obliczu niebezpieczeństwa instynkt nakazuje znieruchomieć i ufać maskującemu ubarwieniu upierzenia.

fot. P. Obłóza

Warunki pogodowe

Obfite deszcze w okresie lęgowym mogą prowadzić do zalania gniazda i opuszczenia go przez ptaki dorosłe. Długotrwałe opady są również niebezpieczne dla piskląt, często powodując ich śmierć z powodu wychłodzenia.

Płoszenie ptaków

Nieumyślne płoszenie bardzo często powodują ludzie (rolnicy wykonujący zabiegi agrotechniczne, wędkarze, turyści, spacerowicze itp.) oraz zwierzęta domowe, przede wszystkim biegające psy. Kiedy dorosłe ptaki, w wyniku przepłoszenia opuszczają gniazdo, niechronione jaja czy nawet pisklęta stają się łatwym łupem dla ptaków krukowatych: wrony i kruka. Te inteligentne ptaki skrzętnie wykorzystują nieobecność dorosłych kulików w pobliżu gniazda.

Zmiany siedliska

Pogodzenie rozwoju rolnictwa, związanego z jego intensyfikacją, i ochrony ptaków krajobrazu rolniczego jest trudnym, ale koniecznym wyzwaniem naszych czasów. Część trwałych użytków zielonych w siedliskach lęgowych kulika jest przekształcana w pola orne – m.in. w uprawy kukurydzy. Łąki są nadmiernie uproduktywne poprzez wielokrotne nawożenie i wylewanie gnojowicy w sezonie wegetacyjnym. Intensywnie użytkowane łąki są zamieniane w jednogatunkowe uprawy traw. Tego typu przemiany sprawiają, że struktura roślinności ulega uproszczeniu, zmniejsza się ilość gatunków. Tracone są atrakcyjne miejsca do założenia i ukrycia gniazd.

Maleje różnorodność bezkręgowców, które stanowią główne źródło pokarmu kulika wielkiego. Przekształcone i intensywnie użytkowane użytki rolne są też łatwiejsze do penetracji przez drapieżniki.

Regulowanie cieków wodnych, zasypywanie naturalnych zagłębień na użytkach zielonych, wzmacnianie brzegów rzek oraz melioracje odwadniające (pogłębianie rowów melioracyjnych i kopanie nowych) to zabiegi, które również negatywnie wpływają na jakość siedlisk kulika wielkiego. Działania takie obniżają poziom wody w glebie, a co za tym idzie, utrudniają kulikom dostęp do pokarmu, wpływają także na roślinność i ubożenie fauny bezkręgowców.

fot. P. Obłóza

Rycyk *Limosa limosa*

Długonogi, smukły ptak, z bardzo długim prostym dziobem. W szacie godowej szyja i przód piersi są rdzawoczerwone, a brzuch jasny z ciemnymi poprzecznymi pręgami. Dziób pomarańczowy z czarnym końcem, nogi ciemnoszare. W locie widoczny jest biały pasek na skrzydłach i biały ogon z szerokim czarnym pasem na końcu.

Rycyk zasiedla zalewowe łąki i pastwiska w dolinach rzecznych, podmokłe łąki w otoczeniu jezior, stawów i zalewów, rzadziej spuszczone stawy rybne oraz zbiorniki retencyjne. Na lęgowiska przylatuje od połowy marca do kwietnia, odlatuje zaś od lipca do sierpnia. Jego liczebność w ostatnich latach drastycznie się zmniejszyła i w kraju uznany jest za gatunek krytycznie zagrożony.

Krwawodziób *Tringa totanus*

Średniej wielkości ptak siewkowy z długimi nogami, długim dziobem i wydłużoną szyją. W szacie godowej szarobrązowy. Spód ciała białawy, pokryty ciemnymi podłużnymi prążkami. Nogi jasnoczerwone, latem bardzo błyszczące. Dziób prosty, u nasady czerwony z czarniawym końcem. W locie widoczne białe dolne brzożki skrzydeł oraz biały klin w dolnej części grzbietu i na kuprze. Ogon w gęste, ciemne, poprzeczne prążki.

Zasiedla pastwiska z ekstensywnym wypasem, na których wykształca się charakterystyczna kępkowata struktura roślinności. Gniazduje również na wyspach w korytach dużych rzek. Gniazdo krwawodzioba zlokalizowane jest często w tzw. „niedojadach”. W celu jeszcze lepszego zamaskowania gniazda ptaki wysiadujące jaja przyciągają czubki traw rosnące w zasięgu dzioba nad głowę i grzbiet. Na lęgowiska przylatuje w marcu, odlatuje od lipca do sierpnia. Zimuje na wybrzeżach w zachodniej Europie i Afryce.

RYCYK

KRWAWODZIÓB

SĄSIEDZI KULIKA WIELKIEGO

KULIK WIELKI

Rycyk, krwawodziób, czajka i kszyk to gatunki spokrewnione z kulikiem wielkim, które bywają jego częstymi sąsiadami. Ptaki siewkowe, jak potocznie nazywa się tę grupę ptaków, chętnie gnieźdzą się w mieszanych zgrupowaniach. Te liczą od kilku do kilkunastu par, a nawet więcej, jeśli warunki siedliskowe są atrakcyjne. Gniazda ptaków siewkowych to płytkie dołki, ukryte wśród kęp traw lub turzyc. Gniazdowanie w kolonii to strategia obrony gniazd i piskląt przed drapieżnikami. Licznej grupie ptaków łatwiej jest doszaleć i wspólnymi siłami przegonić intruza (np. lisa, wronę siwą).

Gniazda ptaków siewkowych to płytkie dołki, ukryte wśród kęp traw lub turzyc. Gniazdowanie w kolonii to strategia obrony gniazd i piskląt przed drapieżnikami. Licznej grupie ptaków łatwiej jest doszaleć i wspólnymi siłami przegonić intruza (np. lisa, wronę siwą).

KSZYK

CZAJKA

rysunki D. Kilon

Kszyk *Gallinago gallinago*

Ptak wielkości kosa, o pękatej sylwetce, krótkich nogach i bardzo długim prostym dziobie. W kamuflującym ubarwieniu przeważają barwy rdzawo-brązowe. Grzbiet jest wyraźnie „łuskowany”. Przez środek głowy (ciemie) przechodzi biała pręga. W przypadku zagrożenia przykuca na ziemi, zrywa się raptownie z bliskiej odległości wołając kilkakrotnie „kszz-kszz”. Wzbija się wówczas ukosem w zygzakowatym locie.

Zasiedla podmokłe łąki, starorzecza i bagna. Gniazdo zazwyczaj dobrze ukrywa w kępie turzyc lub traw. Czasami jest ono otoczone wodą. W pobliżu gniazda chętnie siedzi na wyższych miejscach, na słupkach ogrodzeń pastwiskowych, suchych drzewach, betonowych słupach. Na lęgowiska przylatuje już w marcu. Na zimowiska odlatuje od lipca do września.

Czajka *Vanellus vanellus*

Ptak wielkości gołębia z charakterystycznym zadartym czubkiem na głowie oraz szerokimi skrzydłami zaokrąglonymi na końcach. Gardło oraz wierzch głowy są czarne, brzuch biały. Grzbiet u samca ma zielonkawy połysk. Ogon jest biały z czarnym pasem na końcu.

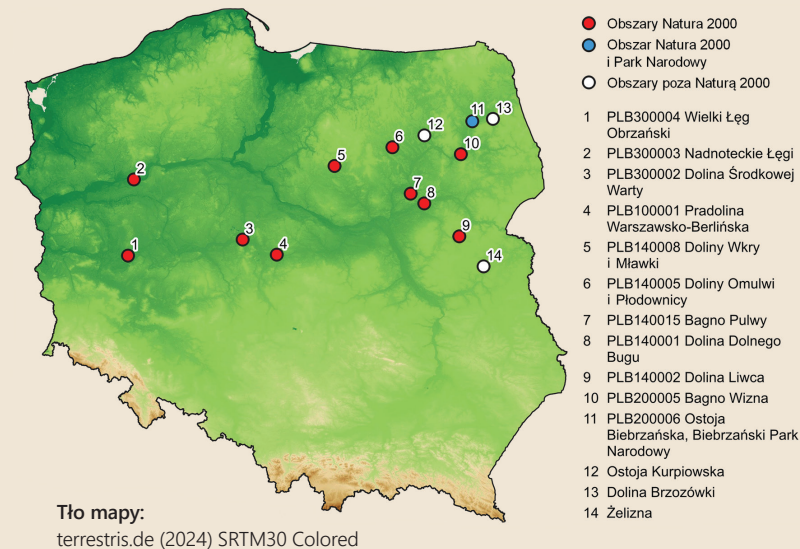
Czajka zasiedla wilgotne i podmokłe łąki oraz ekstensywnie użytkowane pastwiska w dolinach dużych rzek, a także pola uprawne ze zbożem jarym, spuszczone stawy rybne i zbiorniki retencyjne. Na lęgowiska przylatuje już na przełomie lutego i marca. Opuszczanie terenów lęgowych następuje po odchowaniu młodych, tj. od końca maja do lipca. Koczujące stada czajek spotyka się już w czerwcu, ostatnie odlatujące ptaki widywane są jeszcze w listopadzie.

Czajka jest coraz rzadziej obserwowana na łąkach i polach. Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych wykazał, że w okresie 23 lat zbierania danych (2000-2023) jej populacja zmniejszyła się ponad trzykrotnie!

OCHRONA

Kulika Wielkiego

Program ochrony kulika w Polsce został zainicjowany w roku 2013 przez Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”. W następnych latach do programu dołączyły kolejne jednostki, którym los tego zagrożonego gatunku nie jest obojętny: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Biebrzański Park Narodowy i Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie. Od 2024 r. pięciu partnerów realizuje wspólnie jeden ogólnopolski projekt ochrony kulika wielkiego współfinansowany przez Komisję Europejską z funduszu LIFE oraz przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Działania ochronne obejmują 14 najważniejszych ostoi gatunku, w których gniazduje ponad 75% krajowej populacji.

Cele projektu

Głównym celem projektu jest ustabilizowanie polskiej populacji kulika wielkiego i jej odbudowa w dłuższym terminie. Do celów szczegółowych należą między innymi:

- poprawa jakości siedlisk kulika wielkiego,
- zwiększenie produktywności populacji kulika wielkiego przez ograniczenie strat w lęgach powodowanych w trakcie prac agrotechnicznych oraz przez drapieżniki,
- zwiększenie efektywności systemu zarządzania gatunkiem,
- weryfikacja skuteczności podejmowanych działań ochronnych,
- zwiększenie wiedzy o kuliku wielkim w społeczeństwie, a szczególnie wśród rolników,
- zwiększenie wiedzy eksperckiej o gatunku.

Zadania projektu

- Użytkownie siedlisk zgodnie z wymaganiami kulika wielkiego, m. in. przez wykonywanie i wdrażanie planów rolnośrodowiskowych.
- Zakup gruntów kluczowych dla ochrony siedlisk kulika.
- Odtworzenie powierzchni otwartych poprzez koszenia inicjalne oraz wycinkę pojedynczych drzew i zakrzaczeń stanowiących czatownie ptaków drapieżnych i miejsca bytowania drapieżnych ssaków.
- Kształtowanie żerowisk – tworzenie płytkich oczek wodnych.
- Poprawa warunków wodnych poprzez budowę urządzeń piętrzących.
- Czynna ochrona gniazd kulika wielkiego za pomocą przenośnych ogrodzeń elektrycznych i opóźnianie terminów koszenia.
- Pobieranie jaj z zagrożonych lęgów i sztuczna inkubacja oraz hodowla wolierowa młodych kulików.
- Redukcja liczebności drapieżnych ssaków.
- Opracowanie warstwy zasięgu siedlisk kulika wielkiego na potrzeby krajowego programu rolno-środowiskowo-klimatycznego.
- Weryfikacja i aktualizacja zapisów w planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, w których kulik wielki jest przedmiotem ochrony.
- Aktualizacja krajowego programu ochrony kulika wielkiego.
- Monitoring sukcesu gniazdowego i lęgowego kulika wielkiego oraz monitoring przeżywalności ptaków z hodowli wolierowej.
- Monitoring hydrologiczny.
- Monitoring presji drapieżniczej.
- Organizacja wydarzeń aktywizujących społeczność lokalną.
- Edukacja, promocja projektu, wymiana doświadczeń w kraju i za granicą.

fol. G. Grygoruk

fol. P. Sędrowski

fol. A. Łukijańczuk

fol. P. Obłoz

GATUNEK PARASOŁOWY

Zdjęcie stockowe

Rycyk, czajka, kuliki i inne ptaki siewkowe gniazdują na ziemi wykorzystując miejsca ekstensywnie użytkowane przez człowieka, mają podobne wymagania środowiskowe.

Zdjęcie stockowe

Kulik wielki to gatunek rzadki, o bardzo charakterystycznym wyglądzie, ściśle związany z konkretnymi siedliskami – dużymi otwartymi obszarami podmokłych łąk, a jego ochrona wymaga zabezpieczenia dużych powierzchni. To czyni go doskonałym gatunkiem parasolowym. Projekty czynnej ochrony gatunków skupiają się głównie na ochronie ich siedlisk. Zatem chroniąc kulika wielkiego, chronimy cały ekosystem – zespół gatunków zwierząt i roślin, występujących na podmokłych łąkach. Szczególnie ważne są tu działania zmierzające do zapewnienia optymalnych warunków wodnych poprzez zatrzymywanie wody w siedlisku. Na czynnej ochronie kulika skorzystają więc inne gatunki ptaków siewkowatych – rycyk, krwawodziób, czajka, bekas kszyk. Opóźnienie koszenia będzie zaś istotne dla zachowania wielu gatunków owadów i płazów zamieszkujących podmokłe łąki. Innymi słowy, taki obszar stanie się bardziej atrakcyjny dla większej liczby gatunków, co oznacza wzrost różnorodności biologicznej.

fol. A. Łukijańczuk

Bocian biały wykorzystuje na żerowiska również tereny gniazdowania kulika.

Ruchoma zastawka na rowie melioracyjnym pozwala okresowo piętrzyć wodę.

fol. E. Kapowicz

fol. Archiwum PTOP

Żaba moczarowa jest często obserwowana na podmokłych łąkach, może rozmnażać się w rowach melioracyjnych i płytkich rozlewiskach.

JAK MOGĘ POMÓC kulikom

i innym ptakom siewkowym?

Omijając gniazdo na łące

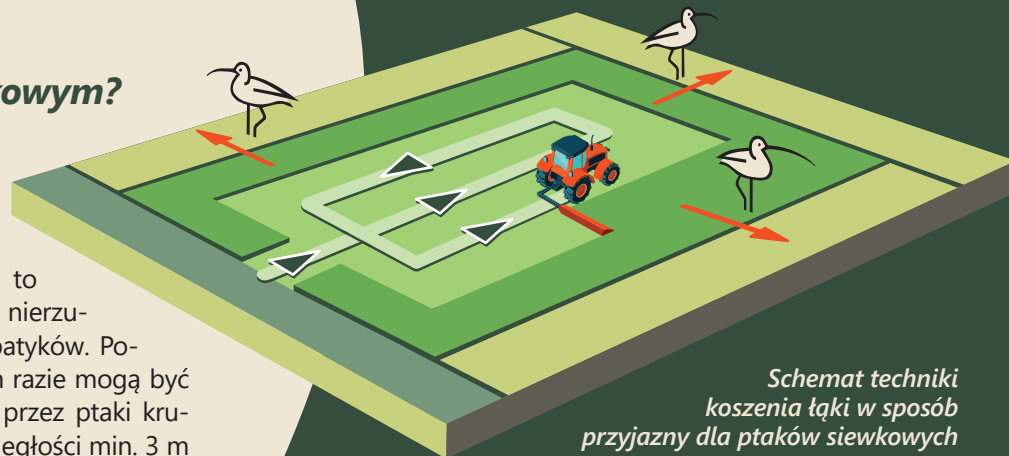
Jeżeli znalazłeś na swojej łące gniazdo kulika, rycyka lub czajki, oznacz jego położenie. Zrób to za pomocą dwóch niewysokich i nierzucających się w oczy kijków lub patyków. Powinny być cienkie, w przeciwnym razie mogą być wykorzystywane jako czatownie przez ptaki krukowate i drapieżne. Wbij je w odległości min. 3 m po obu stronach gniazda, tak aby były widoczne w czasie prowadzenia zabiegów agrotechnicznych. Dzięki oznakowaniu będziesz mógł omijać gniazdo i tym samym uratować lęgi ptaków. Pamiętaj, że im większy fragment nieskosszonej roślinności zostawisz wokół gniazda, tym mniejsze ryzyko, że zniszczy je jakiś drapieżnik.

Opóźniając koszenie łąki

Pierwsze pisklęta kulików wykluwają się już w połowie maja, a szczyt klucia trwa do końca pierwszej dekady czerwca. W tym czasie wielu rolników zaczyna sianokosy. Jeżeli znalazłeś na łące gniazdo kulika, czajki lub rycyka lub wiesz, że te ptaki na niej występują, przesun termin koszenia na późniejszy, jeśli masz taką możliwość. Czasami kilka dodatkowych dni znacząco zwiększy szanse przeżycia piskląt.

Kosząc łąkę od środka do zewnątrz

Taka technika koszenia zmniejsza ryzyko nieumyślnego zabicia piskląt. Pisklęta uciekają w kierunku nieskosszonych fragmentów roślinności, przemieszczają się stopniowo na zewnątrz działki w bezpieczne miejsce, gdzie mogą schować się na sąsiadującej działce, w rowie lub krzewach.

Schemat techniki koszenia łąki w sposób przyjazny dla ptaków siewkowych tj. od środka do zewnątrz.

fot. G. Grygoruk

Zachowując siedliska lęgowe i żerowiska

Kuliki wielkie często żerują na płytkich rozlewiskach, które powstają na łąkach po wiosennych roztopach. Zachowując naturalne ukształtowanie terenu w dolinach rzecznych, wszelkie nierówności na łąkach i pastwiskach, chronisz nie tylko żerowiska ptaków siewkowych, ale także bociana białego oraz miejsca rozrodu płazów.

Zatrzymując wodę w glebie

Powtarzające się w ostatnich latach susze powodują duże straty w rolnictwie i mają zgubny wpływ m. in. na gatunki ptaków siewkowych. Prawdłowo działające systemy melioracyjne powinny umożliwiać nie tylko odprowadzanie nadmiaru wody w czasie wykonywania prac na łąkach, ale przede wszystkim zatrzymywać ją w siedlisku poza tym okresem. Gromadząc wodę w rowach na wiosnę, pomagasz chronić ptaki i zmniejszasz straty ekonomiczne związane z suszą. Do tego celu wykorzystaj istniejące urządzenia piętrzące zakładając szandory, a w przypadku ich braku zablokuj odpływ wody, np. za pomocą worków z piaskiem.

Kontaktując się ze specjalistą ornitologiem

Wszystkie powyższe metody ochrony warto skonsultować ze specjalistą i prowadzić pod nadzorem ornitologa, tylko wówczas będziemy mieli pewność, że lęgi z dużym prawdopodobieństwem zakończą się sukcesem. Jeżeli wiesz lub podejrzewasz, że na twojej łące mogą gnieździć się kuliki lub inne ptaki siewkowe, prosimy skontaktuj się z nami lub innym ornitologiem. Wspólnie zastanowimy się jak uratować lęgi tych rzadkich ptaków, tak aby ich ochrona nie była dla ciebie uciążliwa. **W przypadku kulika możemy pomóc poprzez ogrodzenie gniazda pastuchem elektrycznym, który pomoże uchronić lęg przed drapieżnikami.**

fot. G. Leśniewski

Pamiętaj, że kulik, rycyk, krwawodziób lub czajka to dla rolników pożądani goście! Ich obecność na łąkach lub pastwiskach kwalifikuje trwałe użytki zielone do dopłat rolnośrodowiskowych. Więcej na ten temat dowiesz się w Ośrodku Doradztwa Rolniczego lub Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Unijne wymogi

Pamiętajmy, że ochrona dzikiego ptactwa, w tym ich lęgów i siedlisk lęgowych to, poza przepisami polskiego prawa, również bardzo ważne wymogi tzw. Zasady Wzajemnej Zgodności (cross-compliance), która obowiązuje wszystkich rolników korzystających z dopłat unijnych. Przestrzeganie tych wymogów kontroluje Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

PŁATNOŚCI W RAMACH INTERWENCJI

rolno-środowiskowo-klimatycznych

(PROW 2023-2027)

Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków ptaków

Celem tej interwencji jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie właściwego stanu ochrony na obszarach Natura 2000, jak i poza nimi:

- cennych siedlisk przyrodniczych (tj. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, zalewowych łąk selernicowych i słonorośli, muraw, półnaturalnych łąk wilgotnych, półnaturalnych łąk świeżych, torfowisk)
- siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszycy, krwawodzioba, czajki, dubelta, **kulika wielkiego**, wodniczki, derkacza), których występowanie jest uzależnione od prowadzenia ekstenzywnej działalności rolniczej.

W ramach interwencji, wcześniej tzw. pakietów „ptasich”, rolnicy mogą ubiegać się o dodatkowe płatności (oprócz dopłat bezpośrednich i ekoschematów) do swoich łąk i pastwisk.

Kto i gdzie może realizować interwencje:

Rolnik posiada użytki rolne lub obszary przyrodnicze (tj. obszary niebędące użytkami rolnymi, na których występują określone typy cennych siedlisk) o powierzchni **nie mniejszej niż 1 ha**.

Rolnik zobowiąże się do realizacji inter-

wencji rolno-środowiskowo-klimatycznej **przez okres 5 lat**, zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej.

Obszar kwalifikowany – grunt (użytek rolny – trwały użytek zielony lub tzw. obszar przyrodniczy), na którym występuje cenne siedlisko lub gatunek uprawniony do wsparcia w ramach interwencji. Pomoc przysługuje do działek rolnych o powierzchni **nie mniejszej niż 0,1 ha**.

Kwalifikacja do wariantu „ptasiego” odbywa się na podstawie warstw zasięgu siedlisk ptaków, które znajdują się w e-wniosku ARiMR. O to jak je znaleźć można zapytać również doradcę w Ośrodku Doradztwa Rolniczego. Jeżeli działka(i) znajduje(ą) się w zasięgu takiej warstwy, wówczas nie trzeba wykonywać ekspertyzy ornitologicznej. Wymagane jest posiadanie jedynie planu działalności rolnośrodowiskowej, którą opracuje doradca rolnośrodowiskowy.

Wariant: Ochrona siedlisk lęgowych dubelta i kulika wielkiego

Stawka płatności: 1347 zł/ha

Rodzaj użytkowania: kośne, kośno-pastwiskowe, pastwiskowe

Wymogi przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym:

Koszenie – częstotliwość

Użytkowanie kośne: 2 pokosy w roku; dopuszcza się jeden pokos w roku w przypadku siedlisk o podłożu torfowym

Użytkowanie kośno-pastwiskowe: jeden pokos w roku

Koszenie – termin

W przypadku stosowania dwóch pokosów w roku:

- kulik wielki - pierwszy pokos **po 30 czerwca do 31 lipca, drugi pokos od 15 sierpnia do 31 października**
- dubelt - pierwszy pokos od 10 lipca do 31 lipca, drugi pokos od 15 sierpnia do 31 października

W przypadku stosowania jednego pokosu w roku oraz w przypadku użytkowania kośno-pastwiskowego:

- kulik wielki - pokos **po 30 czerwca do 31 października**
- dubelt - pokos od 10 lipca do 31 października

Pozostawienie powierzchni nieskoszonych

5-10% powierzchni działki rolnej; dla działek rolnych do 1 ha dopuszczalne zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni nieskoszonej.

Użytkowanie kośno-pastwiskowe – termin wypasu, obsada i obciążenie:

po pokosie **nie później niż 31 października** przy obsadzie **od 0,5 do 2 DJP/ha** lub **od 0,2 do 1 DJP/ha** w przypadku siedlisk o podłożu torfowym i obciążeniu do 10 DJP/ha

Wymogi przy użytkowaniu pastwiskowym:

Wypas – termin: wypas w terminie **30 maja - 30 listopada**

Wypas – obsada/obciążenie: w okresie **do 20 lipca** przy obsadzie **od 0,2 do 1 DJP/ha** i obciążeniu do 10 DJP/ha, a **po 20 lipca** przy obsadzie **do 2 DJP/ha** i obciążeniu do 10 DJP/ha

Możliwość wypasu całorocznego koników polskich i koni huculskich

Dopuszczalne dla kulika wielkiego; w okresie od 10 kwietnia do 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt od 0,2 do 1 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha, po dniu 20 lipca wypas przy obsadzie zwierząt do 2 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha.

Wykaszenie niedojadów – termin:

wykoszenie niedojadów nie rzadziej niż raz na dwa lata od 1 sierpnia do 15 listopada

Wymogi specyficzne dla wariantu:

- zakaz wałowania, włókania i stosowania gnojowicy w terminie od 1 marca do 1 sierpnia;
- dopuszczalne jest nawożenie azotem do 60 kg N/rok (przy użytkowaniu kośnym);
- dopuszczalne jest wapnowanie;
- zakaz stosowania innych zabiegów agrotechnicznych i pielęgnacyjnych w terminie od 1 kwietnia do terminu pierwszego pokosu lub do 10 lipca w przypadku użytkowania pastwiskowego.

W pierwszym roku realizacji zobowiązania, w sytuacji odtwarzania zdegradowanych siedlisk dopuszcza się:

- przy użytkowaniu kośnym i kośno-pastwiskowym – wykonanie 3 pokosów w roku w okresie od 15 czerwca do 30 listopada;

- brak obowiązku pozostawienia nieskoszonej powierzchni działki rolnej;
- przy użytkowaniu pastwiskowym – zwiększenie obsady zwierząt do 3 DJP/ha i obciążeniu do 10 DJP/ha.

Na łąkach, na których będą realizowane interwencje „ptasie” lub „siedliskowe” dodatkowo może być wdrażany ekoschemat **Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych – stawka za rok to ok. 250 zł/ha**. Jest on dedykowany terenom zalewowym i innym podmokłym. We wniosku wystarczy odznaczyć odpowiedni przycisk i płatność, jeśli się należy, jest naliczana automatycznie (na podstawie monitoringu satelitarnego).

Warunkiem uzyskania płatności w danym roku jest wystąpienie na trwałych użytkach zielonych zalania lub podtopienia, zdefiniowanego jako stan wysycenia profilu glebowego wodą na poziomie przynajmniej 80%, w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 następujących po sobie dni.

Jeśli masz pytania o pakiet kulikowy skontaktuj się z naszym zespołem:

sekretariat@ptop.org.pl

tel. 85 664 22 55

fot. G. Grygoruk

Poznaj projekt

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dofinansowano ze środków
NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

